

sok Krn. Krnska je visoravan široka svega oko 150 m, pa su Talijani tunelima i miniranjem nastojali uništiti tamo stacionirane austro-ugarske postrojbe. Dana 25. srpnja 1917. stigao je na taj položaj natporučnik Đuro Hoffmann iz Osijeka koji je otkrio neprijateljske tunele i odlučio ih uništiti sustavom protutunela. Austro-ugarske snage u bliskoj su borbi potisnule Talijane i osvojile dva talijanska skladišta s pet tona eksploziva spremnog za urušavanje austro-ugarskih položaja. Tijekom 24. rujna Hoffmann je komoru ispunio s 4 100 kg eksploziva i detonirao ga. Eksplozija je napravila krater širok 20 i dubok 10 metara, čime se urušio talijanski sustav rovova. Zbog ovog djela Hoffmann je dobio Viteški križ Vojnog reda Marije Terezije.

XII. sočanska bitka

(24. listopada-10. studenoga 1917)

XI. bitkom na Soči iscrpljene su daljnje obrambene mogućnosti austro-ugarskih snaga i postojala je realna opasnost da će se Talijani sljedećom bitkom probiti do Trsta i u Ljubljansku kotlinu. Austro-ugarsko vrhovno zapovjedništvo (AOK) smatralo je da bi se ravnoteža na bojištu mogla uspostaviti odbacivanjem protivnika s područja Sočanskog bojišta, te je predložilo njemačkom vrhovnom zapovjedništvu izvođenje napada zajedničkim snagama s područja Bovec-Tolmin. Tako je 8. rujna 1917. potpisan sporazum o vojnoj suradnji, a akcija je dobila tajni naziv »Oružana vjernost« (njem. »Waffentreue«).

Da bi osigurali potpun uspjeh napadne operacije, združene su snage Austro-Ugarske i Njemačke prikupile 328 opkoparskih satnija (od toga 252 građevinske), 19 700 vojnika iz dopunskih postrojbi, 30 000 ruskih zarobljenika za gradnju ceste preko prijevoja Vršič prema Kranjskoj gori, 100 vagona alata i strojeva za rad u kamenu, 200 vagona eksploziva, 170 vagona željeznih nosača za mostove i 54 pontonske kompozicije. Nijemci su dopremili i svoje avione: nad Sočom su se pojavili Fokkeri, Junkersi i Siemensi. Posebno su se nadmoćno iskazali Siemens-Schuckert lovački modeli serije D sa zvjezdastim motorom i bili su strah i trepet za Talijane koji su do 1917. inače imali apsolutnu zračnu premoć nad Austrijancima. Načelnik talijanskog glavnog stožera general Cadorna namjeravao je krajem listopada započeti novu ofenzivu, ali kada je saznao za protivničke napadačke namjere, zapovjedio je 18. rujna 2. i 3. vojsci prekid svih priprema za napad i prelazak na obrambene pripreme. Međutim u talijanskim redovima nastupila je konfuzija koja je dovela do toga da su doživjeli težak poraz.

Austro-ugarske i njemačke snage

Crkvica Sv. Duha na Javorci posvećena poginulim vojnicima na Tolminskom mostobranu (iz zbirke dokumentacije "Udruga 1914-1918." Iz Zagreba).

planirane za napad prikupljene su na širem području od Velikog vrha (Rombon) na sjeveru do Loma na jugu te je od njih ustrojena njemačka 14. vojska pod zapovjedništvom njemačkog generala Belowa. General Below podijelio je vojsku u četiri bojne skupine – grupe – približno jačine korpusa: Grupa »Krauss« trebala je provesti proboj kod Boveca i zauzeti kotu Stol; Grupa »Stein« imala je zadaću proboja obrane kod Tolmina, dolinom Soče izbiti do Kobarida i osvojiti vrlo važnu uzvisinu Matajur; Grupa »Berrer« trebala je osvojiti Ježu i vrh San Martino; Grupa »Scotti« trebala je zauzeti visove između Soče i Idrije kako bi se 2. sočanskoj vojsci olakšao prijelaz preko Soče. Grupa »Kosak« i desno krilo 2. Sočanske vojske trebali su osvojiti grebene istočno od sela

druću bojišta. Pred austro-ugarskom 10. vojskom na Karnijskom grebenu stajale su snage »Zone Carnia« (jačine jednog korpusa).

Napad je započeo 24. listopada intenzivnim artiljerijskim djelovanjem, pri čemu je masovno korišteno artiljerijsko streljivo s bojnim otrovima za koje Talijani nisu imali odgovarajuće zaštitne maske, pa su gubici bili užasni. Osim toga u napadu su primijenjene jurišne skupine umjesto masovnih pješćkih napada, za što Talijani nisu bili taktički spremni, pa je proboj uspio na čitavom području napada. Drugoga dana bitke palo je brdo Matajur, vrlo važna točka talijanske obrane s koje se moglo nadzirati široko područje, a osvojio ga je njemački poručnik Erwin Rommel sa svojim Virtemberžanima. Rommel je u

Prethodnice njemačke 14. vojske stigle su na obalu rijeke Piave 9. studenoga, a dva dana kasnije - 11. studenoga - stiže i Borojević

Canale i time zaštititi lijevi bok 14. vojske.

Ispred 14. vojske nalazilo se devet divizija talijanske 2. vojske, i to šest u prvoj liniji i tri u drugoj s 400 do 500 artiljerijskih cijevi. Glavne talijanske snage nalazile su se ispred 2. Sočanske vojske na južnom po-

vrijeme Drugoga svjetskog rata bio jedan od najboljih njemačkih zapovjednika. Austro-njemačke snage već su četvrtoga dana uz relativno male gubitke izbile na zapadni rub Furlanske nizine.

Na južnom dijelu bojišta Borojevićeve Sočanske vojske (Heeresgru-

ppe Borojević) počele su napredovati 26. listopada, da bi za dva dana zauzele Udine. Zapovjednik Jugozapadnog bojišta nadvojvoda Eugen zapovjedio je 27. listopada da se Grupa »Scotti« – lijevo krilo 14. vojske – uputi preko Udina u pravcu Codroipa i Latisane te što prije zauzme mostove na rijeci Tagliamento radi presijecanja odstupnice talijanskoj 2. vojsci. Spomenuto područje nalazilo se u zoni nastupanja 2. sočanske vojske, ali ona je još vodila borbe u pozadini napadnih operacija. Borba za Codroipo i Latisanu završila je 30. listopada pobjedom Nijemaca. Njemačka 14. vojska zarobila je do 2. studenoga oko 200 000 Talijana te zaplijenila ogromnu količinu ratnog materijala. U tom ratnom metežu dolazilo je do čestih nesmotrenosti koje su bitno utjecale na daljnji tijek operacija, osobito oko koordinacije djelovanja velikog broja postrojbi na tako malom prostoru. Tako je tijekom 30. listopada Grupa »Scotti« stigla na liniju Rivolto-Mortegliano u prostor nastupanja desnog krila Borojevićeve 2. sočanske vojske. Da ne bi došlo do križanja kolona, zaustavljen je napad što je nakratko spasilo talijanske snage od katastrofe.

Napredovanje u Venetskoj nizini nagnalo je Talijane da 4. studenoga počnu povlačenje i u Dolomitima. Glavnina talijanske 4. vojske započela je prethodno dobro utvrđene položaje na vrhu Monte Grappa, što je onemogućilo austro-ugarski proboj iz Fažanskih Alpi u Venetsku nizinu te odsijecanje talijanskih snaga u povlačenju.

U Južnom Tirolu na području zapadno od rijeke Brente ofenziva generala Conrada započela je 10. studenoga sa šest divizija. Cilj je bila visoravan Sette Comuni koju su branili dijelovi talijanske 1. vojske. Nakon teških borbi uspijeva izbiti do Asiaga gdje je zaustavljena ispred važnih uzvisina prema Venetskoj ravnici.

Prethodnice njemačke 14. vojske stigle su na obalu rijeke Piave 9. studenoga, a dva dana kasnije – 11. studenoga – stiže i Borojević sa svojim vojskama. Nakon prijelaza rijeke Tagliamento načelnik njemačkog glavnog stožera general Ludendorff obavijestio je saveznike da će ofenzivu voditi samo do rijeke Piave, nakon čega će se njemačke snage povući. Zapovjednik čitava bojišta nadvojvoda Eugen smatrao je pak da ofenzivu treba nastaviti prema zapadu barem do rijeke Brente, pa je 11. studenoga izdao smjernice austro-ugarskim snagama za nastavak ofenzive preko rijeke Piave. Napadi tijekom 15. i 16. studenog nisu uspjeli, a napadi Korpusa »Krauss« zaustavljeni su ispred vrhova Monte Tomba i Monte Grappa koje je branila talijanska 4. vojska.